

D'altra banda es fan algunes afirmacions inexactes o discutibles. Per exemple: *així mateix* i *ara mateix* no tenen igual significat (pàg. 20); cat. *també* (no *tamben!*) no pot tenir mai el mateix sentit que *tanmateix* (pàg. 24); la teoria que «*lo mismo que serait donc de même que traduit en espagnol*» és gratuïta completament (pàgs. 39-40); *adés* no pot voler dir 'alors' (pàg. 49); les formes *proprio* i *propio* es barregen en el text amb referència a l'espanyol, quan en aquesta llengua només la segona és correcta (pàgs. 76-77); no veiem cap necessitat d'explicar prov. *enaysi* per analogia amb *enayssò* (*que*) (pàg. 87); esp. *así que* pot tenir valor temporal o consecutiu però no pot expressar la igualtat, que s'indica amb *así como* (pàg. 87). Les etimologies llatines són donades unes vegades amb desinència (UNUS, AEQUALIS, ADDENSUM) i unes altres sense (METIPSU, TANTU): ens hauríem estimat més una unificació.

Ultra això la manca de determinats tipus d'impremta ha enlletgit tipogràficament el llibre: quan hom ha posat accents — que no és pas, ni de molt, sempre que ha calgut —, han estat confosos els greus amb els aguts; no hi ha *ñ*, ni *ll*; les errades d'impremta sovintegen, sobretot quan el text s'aparta del francès.

Malgrat les reserves, que produeixen una certa minva en el valor del llibre, l'obra que hem comentat és d'una gran utilitat i amb ella el Sr. Kornelis Sneyders de Vogel fa honor a la prestigiosa tradició romanística del seu nom.

Jordi CARBONELL

FRIEDRICH SCHÜRR: *La diptongació ibero-romànica*. Madrid, Centro de Estudios de Etnología Peninsular (CSIC), 1951. 12 pàgs. (RDTP, VII, 379-390.)

El Prof. Schürr publicà el 1936 un sòlid treball sobre *Umlaut und Diptongierung in der Romania* (RF, L, 275 ss.), que no fou comentat a la nostra terra a causa de la Guerra civil. Suara, l'il·lustre professor de la Universitat de Friburg n'ha publicat un ampli resum amb tot el que ateny les condicions ibero-romàniques de la diftongació.

El tancament parcial causador del diftong pot produir-se per metafonia. L'articulació d'una -ī o -ū final, canvià ē en í; ō en ú, mentre que en les obertes ē i ō, naturalment una mica més llargues, esdevingué tot d'una la rectificació: *íé* i *úó*; per això el resultat de la metafonia de ē i ō foren els diftongs ascendents *íé* i *úó*.

Cal distingir entre la diftongació per metafonia que va produir els diftongs ascendents *íé* i *úó*, l'única diftongació general en la Romània, i la diftongació per allargament (de ē, ō i A), que només s'esdevingué a una part, els resultats de la qual foren els diftongs descendents.

Segons és sabut ē i ō es diftongaren en català davant palatal, com en provençal, i els *íé* + *y* i *úó* + *y* subsegüents es monoftongaren en í i ú. Les altres ē i ō, les quals no han diftongat en català ni en síl·laba lliure ni en travada, han produït *íé* i *úó*, en síl·laba lliure, en francès, toscà, etc., i tant en síl·laba lliure com travada en espanyol, romanès, etc.; Schürr interpreta que aquesta diftongació fou originada per generalitzacions posteriors dels diftongs procedents de metafonia.

¿Com explicar que els diftongs espanyols *íé* i *úó* en síl·laba lliure i travada, siguin generalitzacions dels diftongs nascuts davant *y*, si precisament el castellà es caracteritza per la no diftongació de ē i ō davant *y*? Schürr no admet la teoria

de Menéndez Pidal que la **y** inflexionant o tancant les **é** i **ò** en **é** i **ò** va impedir llur diftongació en castellà (*Manual*, §§ 8 bis; 10, 3; 13, 3), sinó que creu que en el castellà primitiu, en l'època visigoda, s'havia produït la diftongació de **Ē** i **Ō** davant **y**, igual que en tota la Península Ibèrica.

Durant el període visigòtic, a Toledo i altres regions d'Hispania, aquesta diftongació per metafonia venia generalitzant-se per analogia fonètica a totes les **Ē** i **Ō**, igual en síl·laba lliure que travada, encara que no sense vacil·lacions i reaccions cultistes; amb tot, el castellà primitiu, reclòs al seu petit recó cantàbric, no participà de la susdita generalització de **iĕ** i **uō** procedents de metafonia. Després, el castellà monoftongà davant la **y** i **iĕ** > **iĕ** > **é** i **uō** > **uō** > **ò**, tancant el segon element sota la influència del primer, i mentrestant conservava intactes **é** i **ò** en les altres posicions.

En estendre's cap al sud i l'oest en el segle IX, el castellà es barrejà amb dialectes mossàrabs i lleonesos, en els quals, amb vacil·lacions, diftongaven **Ē** i **Ō** en síl·laba lliure o travada, i el castellà, tot i mantenint les seves **é** i **ò** monoftongades davant **y**, decidí aquestes vacil·lacions reemplaçant les seves **é** i **ò** restants per **iĕ** i **uō** (> **uá** > **ué**).

He fet un extracte una mica extens d'aquesta teoria del Prof. Schürr, tan sàviament argumentada, perquè potser contribuirà a projectar llum nova sobre l'envitricollat problema del tractament de les **Ē** i **Ē** tòniques en els dialectes catalans. Malgrat que sigui només al vol de la ploma, és difícil de sostreure's a la temptació d'assajar una aplicació dels esmentats principis del Prof. Schürr a aquesta qüestió que és una de les més enigmàtiques de la nostra fonètica històrica, La diftongació de les **Ē** i **Ē** tòniques en el català preliterari, negada per alguns, l'admeten Fabra (*RHi*, XV, 20) i Fouché (*BDC*, XIII, 30), però suposant processos evolutius distints dels que suggereix la teoria de Schürr.

És conegut el procés de la **Ē** davant **y** en tot el domini català: **ĕ** + **y** > **iĕi** > **iĕ** > **iĕ** > **iĕ** > **í**. Per a la **ĕ** en les altres posicions, suposant la susdita generalització analògica dels diftongs creixents per metafonia i una monoftongació final sense dislocació de l'accent, tindriem: **Ē** > **ĕ** > **iĕ** > **iĕ** > **é**, el qual procés hauria estat interromput en alguns casos per l'acció de determinades articulacions contigües que dificultaven el tancament de les vocals. El singular resultat obert de la **Ē** en el català oriental, implicaria un primitiu diftong decreixent per allargament de la **é**, el qual hauria conduït a la **é** mixta de l'etapa intermèdia: **Ē** > **ĕ** > **ĕĕ** > **eĕ** > **é** > **é**, i aquesta evolució en el català occidental només arribà a realitzar-se plenament gràcies a la influència de determinats fonemes veïns que afavoreixen l'obertura de les vocals.

M. SANCHIS i GUARNER.

Glosario hispánico de numismática, por FELIPE MATEU Y LLOPIS. Barcelona, CSIC: Sección de Estudios Medievales de Barcelona, 1946. XVI + 230 S. + 26 Abb.

Der Zusatz *hispánico* im Titel soll besagen, dass hier in erster Linie die in Spanien geprägten oder je im Umlauf befindlich gewesenen und in spanischen Urkunden und literarischen Werken vorkommenden Münzbezeichnungen verzeichnet werden. Hierin liegt der besondere Wert des Buches, denn es schliesst eine bisher klaffende Lücke, da die ausländischen Repertorien (Schröt-